

Η ποιμαντική μέριμνα της Εκκλησίας υπέρ των φυλακισμένων (Αρχ. Γεώργιος Καψάνης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Αυγούστου 1, 2016

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΝ

ΕΝΑΙΣΙΜΟΣ ΕΠΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1969

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΒΉ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ

I. Ο σκοπός της Ποιμαντικής των φυλακισμένων.

Σκοπός της Ποιμαντικής του εν φυλακή ανθρώπου, ως και παντός ανθρώπου είναι αφ' ενός μεν **η καθοδήγησις και οικοδομή αυτού εις την κατά Χριστόν ζωήν**, αφ' ετέρου δε **η παρηγορία και ενίσχυσις** αυτού προς ανακούφισιν εκ των ψυχικών και σωματικών πόνων και στερήσεων[01].

α) Η οικοδομή εις την κατά Χριστόν ζωήν.

Εκάστη ψυχή είναι κεκλημένη υπό του Θεού εις ένωσιν μετά του Νυμφίου Χριστού εν τω σώματι Αυτού, τη Εκκλησία. Αλλ' επειδή την ένωσιν ταύτην εμποδίζει η υποδούλωσις της ψυχής εις την αμαρτίαν, ήτις επαναλαμβανομένη και σταθεροποιουμένη καθίσταται εις τον άνθρωπον έξις και δευτέρα φύσις, ήτοι «πάθος»[02], προέχει η κάθαρσις από των παθών, δια ν' ακολουθήση η αύξησις αύτης εις Χριστόν[03]. Τα πάθη προσκολλώντα τον άνθρωπον δι' όλων αυτού των δυνάμεων (νοητικών, βουλητικών και συναισθηματικών) εις την σάρκα και την ύλην σκοτίζουν τον νουν και τον εμποδίζουν να οδηγήση τον άνθρωπον εις την εσωτερικήν ενότητα, διά της ενώσεως με τον Θεόν και της αγάπης προς τους άλλους ανθρώπους[04]. Ως δε διδάσκει σοφώς και ο Μ. Βασίλειος «*αρχή προς την ανάληψιν*

των καλών, η αναχώρησις των κακών»[05], ήτοι η θεραπευτική αγωγή δέον να άρχηται διά της εκριζώσεως των κακών έξεων, δια να επακολουθήση «η ενίσχυσις των εμφύτων προς το αγαθόν τάσεων του ανθρώπου»[06].

Το έργον της διαγνώσεως και εκριζώσεως των παθών είναι δυσκολώτατον, διότι «*δυσάγωγον προς αρετήν το γένος των ανθρώπων και διά το προς την ηδονήν επιρρεπές του ορθού βίου καταμελούντας ημάς»[07]. Υποδεδουλωμένους εις ποικίλα «πάθη ατιμίας» (Ρωμ. α' 26) θα εύρη ο ποιμήν της φυλακής τους περισσοτέρους εκ των φυλακισμένων. Και ενώ τινες φυλακισμένοι εκ των δουλευόντων εις τα πάθη έχουν συνείδησιν της καταστάσεώς των και ζητούν ελευθερωτήν, άλλοι θεωρούν την κατάστασίν των ως φυσικήν και απολύτως δεδικαιολογημένην. Διά τους της πρώτης κατηγορίας ο ποιμήν καλείται να προσφέρη τον ελευθερωτήν και τα κατάλληλα φάρμακα προς επούλωσιν των πληγών των. Διά τους της δευτέρας κατηγορίας το ποιμαντικόν έργον δέον να αποβλέπη εις την αφύπνισην αυτών, εις την συνειδητοποίησιν της δουλείας, υπό την οποίαν τελούν, διά να ακολουθήση εν συνεχεία ο πόθος της απελευθερώσεως[08]. Η κληθείσα και ενισχυθείσα υπό του ποιμένου ψυχή να απελευθερωθή από των ψυχοκτόνων παθών και διά της χάριτος του Θεού απελευθερωθείσα ή τουλάχιστον ευρισκομένη εις την οδόν της απελευθερώσεως, ανάγκη να προχωρήση αδέσμευτος πλέον και κεκαθαρμένη εις συνάντησιν και ένωσιν μετά του Χριστού. Ο ποιμήν καλείται ως νυμφαγωγός να χειραγωγήση την ψυχήν αυτήν εις την τελείωσιν, την αύξησιν, την ωρίμασίν της «*εις άνδρα τέλειον εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού»* (Εφ. δ' 13).*

Η ουσία της τοιαύτης κατά Χριστόν τελειώσεως και άρα η αποστολή των ποιμένων έγκειται κατά τον **Μέγαν Βασίλειον** εις την μίμησιν του Χριστού «*εν τω μέτρω της ενανθρωπήσεως, κατά το επιβάλλον τη εκάστου κλήσει»[09], της μιμήσεως ταύτης νοουμένης όχι μόνον ως προσπαθείας εξωτερικής απλώς συμμορφώσεως προς το θείον Αρχέτυπον, αλλά συμμετοχής εις το απολυτρωτικόν έργον του Χριστού[10]. Ο πιστός, και εις την περίπτωσιν αυτήν ο φυλακισμένος, καθοδηγείται υπό του ιερέως να συσταυρωθή μετά του Χριστού, διά να συναντηθή μετ' Αυτού εις την «*καινήν ζωήν»*, να προσανατολίση τον όλον άνθρωπον προς τον Χριστόν διά της μιμήσεως Αυτού και να αποβλέπη συνεχώς εις την όσον το δυνατόν τελειότεραν ταύτισιν της θελήσεώς του προς την θέλησιν του Χριστού[11]. Ούτως επιτυγχάνεται ο σκοπός της χριστιανικής ζωής: η αδιαίρετος και ασύγχυτος ένωσις του ανθρώπου μετά του Χριστού και της Αγίας Τριάδος και η θέωσις αυτού.*

Επειδή η θεραπεία και τελείωσις του ανθρώπου συντελείται μόνον εν Χριστώ, ήτοι διά της υπό του Χριστού προσλήψεως και θεραπείας της ασθενούσης και τραυματισμένης και ανικάνου να αυτολυτρωθεί φύσεώς του («*το γαρ απρόσληπτον και αθεράπευτον»* κατά τον Γρηγόριον Ναζιανζηνόν[12]) έπεται ότι διά της εν Χριστώ σωτηρίας και του ταύτην επιδιώκοντος ποιμαντικού έργου επιτυγχάνεται όχι απλώς η πολιτιστική ή ηθική και παιδαγωγική βελτίωσις και καλλιέργεια του

φυλακισμένου, αλλ' η οντολογική[13] σωτηρία και μεταμόρφωσις αυτού εις «καινόν άνθρωπον». Εμβαθύνοντες εις το μυστήριον της εν Χριστώ σωτηρίας του ανθρώπου κατά την ορθόδοξον Θεολογίαν, πρέπει να παρατηρήσωμεν ότι η τοιαύτη πρόσληψις, θεραπεία και θέωσις της πεσούσης ανθρωπίνης φύσεως συντελείται εν Χριστώ και συγκεκριμένως εν τω σώματι του Χριστού, τη Εκκλησία, εν τη οποία μόνη ο άνθρωπος, και εν προκειμένω ο κρατούμενος, δύναται όχι απλώς να γνωρίσει τον Χριστόν εξωτερικώς, αλλά να εγκεντρισθεί εις Αυτόν, ως κλάδος εις το δένδρον της ζωής και να κοινωνήση της θείας ζωής του Θεανθρώπου, καθιστάμενος όμαιμος και συναιμος τω Χριστώ[14].

Πάσα χριστοκεντρική Ποιμαντική, ήτις δεν είναι συγχρόνως και εκκλησιοκεντρική, ήτοι δεν ζητεί τον Χριστόν εις την Εκκλησίαν, παύει να είναι οντολογική και εκπίπτει εις έναν τύπον χριστιανικού ανθρωπισμού και ηθικισμού. Αντιθέτως η βασιζομένη επί της Χριστολογίας και Εκκλησιολογίας Ποιμαντική είναι πάντοτε σωτηριολογική και οντολογική. Η τοιαύτη ορθόδοξος Ποιμαντική υπερβαίνει βεβαίως κατά πολύ τους υπό της σωφρονιστικής επιστήμης σκοπούς της φυλακίσεως, χωρίς εννοείται, και να τους απορρίπτη.

Κατά την ανθρωπιστικήν σωφρονιστικήν σκοπός της φυλακίσεως δεν είναι η τιμωρία του φυλακισμένου ως αντεκδίκησις της κοινωνίας, δι' όσα ούτος έβλαψεν αυτήν, αλλ' ηθική βελτίωσις και κοινωνική αποκατάστασις αυτού, ώστε να καταστή ούτος εν χρήσιμον ή τουλάχιστον αβλαβές μέλος του κοινωνικού συνόλου. Σκοπός επίσης της ανθρωπιστικής σωφρονιστικής είναι όχι απλώς η αλλαγή συμπεριφοράς του κρατούμενου, εν όσω ευρίσκεται εντός της φυλακής, αλλά η εν αυτώ εμφύτευσις γνησίας επιθυμίας αλλαγής, η ύπαρξις της οποίας και αποτελεί την μόνην ελπίδα αποκαταστάσεως αυτού[15].

Παρ' ότι αι ανωτέρω απόψεις βεβαιούν ημάς διά μίαν ακόμη φοράν περί της υπό την επίδρασιν του χριστιανικού πνεύματος βελτιώσεως της σωφρονιστικής φιλοσοφίας, εν τούτοις δεν εξαντλούν και το περιεχόμενον της Ποιμαντικής, το οποίον ως είπομεν, δεν είναι μόνον κοινωνικόν ή ηθικόν, αλλά κυρίως και προεχόντως σωτηριολογικόν. Η εκκοσμικευθείσα Ποιμαντική της Δύσεως αποδέχεται τον περιορισμόν αυτής εις εν είδος αγωγής ή ψυχολογικής βοηθείας προς τον κρατούμενον[16]. Ούτως αυτοπεριοριζομένη και αυτοεκκοσμικευομένη γίνεται αποδεκτή εις τας φυλακάς ακόμη και υπό αθέων σωφρονιστών ως «εν μέσον αγωγής», ως επίσης γίνεται γενικώς αποδεκτή η θρησκεία εις τας εκκοσμικευθείσας κοινωνίας κυρίως ως εις χρήσιμος κοινωνικός θεσμός, μη εγείρουσα αξιώσεις διά τον αγιασμόν του πληρώματος της ζωής, αλλά καθισταμένη «θρησκεία της Κυριακής»[17]. Η ορθόδοξος Ποιμαντική, χωρίς να αποκλείη τους μερικωτέρους σκοπούς της σωφρονιστικής (κοινωνικήν αποκατάστασιν, ηθικήν βελτίωσιν, ψυχολογικήν βοήθειαν), σκοπεύει πολύ βαθύτερον: εις την εν Χριστώ σωτηρίαν του φυλακισμένου, η οποία βεβαίως θα επιφέρει και την ηθικοποίησιν αυτού και θα

διευκολύνει την κοινωνική του αποκατάστασις και προσαρμογήν. **Αληθής άνθρωπος κατά τον ιερόν Χρυσόστομον είναι μόνον, όστις χαρακτηρίζεται υπό ευσεβείας και αρετής**[18] και συνεπώς προς την καλλιέργειαν της ευσεβείας και της κατά Χριστόν αρετής δέον να κατατείνη κατά πρώτον μεν η Ποιμαντική, αλλά δευτερευόντως και η σωφρονιστική, εάν θέλη να είναι χριστιανική και όχι απλώς ανθρωπιστική.

β) Η «πράκλιση» των φυλακισμένων.

Ο έτερος σκοπός της Ποιμαντικής των φυλακισμένων είναι η προς αυτούς παραμυθία, ενίσχυσις και παρηγορία, την οποίαν εχαρακτήρισαμεν ως πράκλισην λόγω της βιβλικής προελεύσεως του όρου τούτου ήδη από της Παλαιάς Διαθήκης. «Πράκλιτε, πράκλιτε τον λαόν μου λέγει ο Θεός» (Ησ. μ' 1). Ο φυλακισμένος, ως θα δείξομεν και εις προσεχή κεφάλαια της παρούσης εργασίας, ζει εντός ατμοσφαιράς κυριαρχουμένης υπό καταθλίψεως και άγχους. Ευρίσκεται εις κατ' εξοχήν κρίσιμον κατάστασις και έχει συνεπώς απόλυτον ανάγκην παραμυθίας και ενισχύσεως. Ο ποιμήν και οι συνεργάται αυτού, ως εκπρόσωποι της Εκκλησίας και φορείς του πνεύματος του Χριστού, είναι οι κατ' εξοχήν υπεύθυνοι, αλλά και αρμόδιοι διά το πράκλιτικόν έργον.

Η εκ μέρους του ποιμένος και των συνεργατών του προσφορά ηθικής και υλικής ενισχύσεως και συμπαραστάσεως προς τον κρατούμενον αποτελεί άλλωστε την έκφρασις της αληθείας, την οποίαν ζει και κηρύττει η Εκκλησία: ότι δηλαδή οι Χριστιανοί αποτελούν «σώμα Χριστού και μέλη εκ μέρους» (Α' Κορ. ιβ' 27) και συνεπώς δεν δύνανται, παρά να χείρου μετά χείρων και να κλαίουν μετά κλαιόντων (Ρωμ. ιβ' 15). Όσον περισσότερο τα μέλη της Εκκλησίας είναι συνδεδεμένα με τον Χριστόν και αποτελούν μέλη αυτού, τόσο περισσότερο αισθάνονται και τους πάσχοντας και εν φυλακή αδελφούς των, ως μέλη των, μη δυνάμενοι να αδιαφορήσουν διά την τύχη των[19]. Ο ιερέυς της φυλακής προσφέρει την προς τον φυλακισμένον πράκλισην ως εκπρόσωπος του όλου σώματος της Εκκλησίας η οποία, οσάκις διαθέτει πνευματικήν ευεξίαν, πλαισιώνει τον ιερέα εις το έργον του διά προσφοράς καταλλήλων συνεργατών, ως και ηθικής και υλικής βοήθειας. Ούτως ο κρατούμενος βιοί την Εκκλησίαν ως την κοινωνίαν της αγάπης, την οικογένειαν του Θεού εις την γην, η οποία δεν τον εγκαταλείπει εις τας στιγμάς του πόνου και του εξευτελισμού, αλλά τον συμπονει, συμπάσχει και προσεύχεται διά την ανάστασίν του. Η εκκλησιολογική αντιμετώπισις της ποιμαντικής πράκλισεως προς τον φυλακισμένον είναι ουσιαστικώς διάφορος από την κοσμικήν και ανθρωπιστικήν «φιλανθρωπίαν», η οποία δεν προσφέρεται εν τω ονόματι του Χριστού, διό και πολλάκις συντελεί εις την ταπεινώσις του βοηθουμένου και την έπαρσις του βοηθούτος.

Η ποιμαντική πράκλιση αποτελεί το έμπρακτον κήρυγμα της Εκκλησίας, την εν τη

πράξει εφαρμογήν των υπό του ιερέως κηρυττομένων και ως εκ τούτου το βεβαιότερον και ασφαλέστερον μέσον, διά να τρωθεί η εν πολλοίς σκληρά και μη γνωρίσασα την αγάπην καρδιά του κρατουμένου από την αγάπην του Χριστού.

.....

Ο ΠΟΙΜΗΝ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

I. Ο ποιμήν της φυλακής «διάκονος της καταλλαγής».

Εις το προηγούμενον κεφάλαιον εξητάσαμεν τον φυλακισμένον εις την ατομικήν και κοινωνικήν εντός της φυλακής ζωήν του. Διεπιστώσαμεν τη βοήθειά της ψυχολογίας, ότι η ύπαρξις αυτού πιέζεται και συνθλίβεται λόγω των αφυσίκων συνθηκών διαβιώσεως. Η αδυναμία τέλος κοινωνίας μετά του Θεού και των συνανθρώπων του, εκ της οποίας πάσχουν πολλοί εκ των φυλακισμένων και ένεκα της οποίας ωδηγήθησαν εις την εγκληματικήν ζωήν, εντείνουν την μόνωσιν και το άγχος αυτού. Η αμαρτία δηλητηριάζει την κοινωνικήν ζωήν της φυλακής περισσότερο πάσης άλλης ανθρωπίνης κοινωνίας, εκδηλουμένη ως διαίρεσις, σύγκρουσις, και ανοικτός ή λανθάνων πόλεμος των τάξεων.

Η βελτίωσις των όρων διαβιώσεως του κρατουμένου και η εφαρμογή καλύτερων σωφρονιστικών μεθόδων αποτελεί βεβαίως μίαν απάντησιν εις το δράμα της φυλακής. Αλλ' η απάντησις αύτη δεν δύναται να λύση το πρόβλημα του φυλακισμένου μονιμότερον και ουσιαστικώτερον, διότι δεν αντιμετωπίζει την βαθυτέραν αιτίαν αυτού, **την αμαρτίαν**. Εάν είναι αληθές ότι η αμαρτία συνιστά την βαθυτέραν αιτίαν της δυστυχίας παντός ανθρώπου, ως και της διαιρέσεως των ανθρωπίνων κοινωνιών, τότε και η λύσις του προβλήματος δέον να αναζητηθεί εις το ιστορικόν πρόσωπον του Θεανθρώπου Χριστού, όστις αίρει «*την αμαρτίαν του κόσμου*» (Ιω. α' 29) και εν τω αίματι Αυτού πραγματοποιεί την οριζόντιον και κάθετον συνδιαλλαγήν.

Αλλ' η είσοδος του Ιησού Χριστού εις την φυλακήν, μόνου ικανού να φωτίση τα απύθμενα σκότη, τα οποία έχει εγκαθιδρύσει η αμαρτία εις την ατομικήν και κοινωνικήν ζωήν των φυλακισμένων, σημαίνει είσοδον της Εκκλησίας. Ο Ιησούς Χριστός εισέρχεται εις την φυλακήν, όχι μόνον διά να κομίση μήνυμα παρηγορίας, συγγνώμης και υιοθεσίας προς τους καταπιεζομένους εξ εσωτερικών και εξωτερικών πιέσεων φυλακισμένους, αλλ' επίσης διά να φέρη και την δυνατότητα μιας πραγματικής κοινωνίας, εν τη οποία αι πρώην διστάμεναι και ανταγωνιζόμεναι ομάδες και άτομα δύνανται να ενοποιηθούν εις μίαν νέαν οικογένειαν και αδελφότητα, την Εκκλησίαν, όπου «*ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην, ουκ ένι δούλος ουδέ ελεύθερος, ουκ ένι άρσεν και θήλυ· πάντες γαρ υμείς εις έστε εν Χριστώ Ιησού*» (Γαλ. γ' 27-28).

Εις την επιστολήν προς Εφεσίους (β' 11-22) ευρίσκομεν μίαν θαυμασίαν περιγραφήν των διαιρέσεων των ανθρώπων, αλλά και συγχρόνως την δυνατότητα της υπερβάσεως αυτών διά του ενοποιητικού έργου του Χριστού εν τη Εκκλησία. Την περικοπήν ταύτην δυνάμεθα να εφαρμόσωμεν και εις την κοινωνίαν της φυλακής. Οι φυλακισμένοι (οι αντιστιχούντες προς την ακροβυστίαν) θεωρούνται υπό της περιτομής (εν προκειμένω, της νομιμόφρονος κοινωνίας) ως «ξένοι», «πάροικοι», «χωρίς Χριστού», «απηλλοτριωμένοι της πολιτείας του Ισραήλ και ξένοι των διαθηκών της επαγγελίας, ελπίδα μη έχοντες και άθεοι εν τω κόσμω» (Εφ. β' 11-13). Αλλά εν τω εισερχομένω εις την φυλακήν «Χριστώ Ιησού υμείς οι πότε όντες μακράν εγενήθητε εγγύς εν τω αίματι του Χριστού». Εν Χριστώ λύεται το «μεσότοιχον του φραγμού» και η «έχθρα» των αλληλοσυγκρουομένων ομάδων της φυλακής, ήτοι του προσωπικού ως εκπροσώπου της νομιμόφρονος κοινωνίας και των φυλακισμένων ως αποδιοπομπαίων κοινωνικώς αφ' ενός, και των μεταξύ αυτών αλληλοϋποβλεπομένων ανωτέρων και κατωτέρων τάξεων των φυλακισμένων αφ' ετέρου. Οι πρώην εχθροί αποκαταλλάσσονται εν «ενί σώματι τω Θεώ δια του σταυρού» και κτίζονται «εν αυτώ εις ένα καινόν άνθρωπον», αμφοτέροι προσάγονται «εν ενί πνεύματι προς τον πατέρα» καθιστάμενοι «οικοδομή», «όντως ακρογωνιαίου αυτού Χριστού Ιησού», συναρμολογουμένη και αύξουσα «εις ναόν άγιον εν Κυρίω» και εις «κατοικητήριον του Θεού εν πνεύματι» (Εφ. β' 14-22).

Ό,τι αποτελεί την ουσίαν της περικοπής αυτής και την σημασίαν αυτής διά το ποιμαντικόν έργον εν τη φυλακή είναι ότι **πάσα αληθής συμφιλίωσις δύναται να επιτευχθεί μόνον εν Χριστώ, και μάλιστα εν τω σώματι του Χριστού, τη Εκκλησία**. Ο Χριστός, δηλαδή, συνάγει εν Αγίω Πνεύματι περί εαυτόν (εις Εκκλησίαν) τα πρώην διεσκορπισμένα τέκνα του Θεού διά να τα προσαγάγη προς τον Πατέρα. Η προσαγωγή προϋποθέτει την συναγωγήν. Πάσα άλλη συμφιλίωσις μη προϋποθέτουσα τον Χριστόν εν τη Αγία Τριάδι και τη Εκκλησία είναι εξωτερική και επιφανειακή, μη μεταμορφούσα τον διηρημένον κόσμον εις καινήν κτίσιν και Βασιλείαν Θεού.

Ως πάσα εκκλησιαστική κοινότης τελούσα εν κοινωνία μετά της Μίας Αγίας Καθολικής και Αποστολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας δεν αποτελεί παρά την εν Χριστώ ενοποιηθείσαν κτίσιν, εγκαινισθείσαν εν μέσω του παλαιού κόσμου της διαιρέσεως και της αμαρτίας, ούτω και εν εκάστη φυλακή, ήτις αποτελεί μέρος και εικόνα του πεπτωκότος κόσμου, εγκαινιάζεται η Εκκλησία, ίνα, συνάγουσα τους φυλακισμένους περί τον Χριστόν και προσάγουσα αυτούς προς τον Πατέρα, ενοποιήση αυτούς, καθιστώσα αυτούς μίαν αδελφότητα και μίαν οικογένειαν. Σκοπός κατά ταύτα της εισόδου του Χριστού και της Εκκλησίας εις την φυλακήν είναι η συμμετοχή όλων των εν αυτή βιούντων εις την εκκλησιαστικήν κοινωνίαν, εν τη οποία πραγματοποιείται, ως είπομεν, και η αληθής συνδιαλλαγή.

Την «διακονίαν της καταλλαγής» (Β' Κορ. ε' 18), ήτοι την διακονίαν του εισάγειν και

αυξάνεσθαι την Εκκλησίαν εν τη φυλακή έχει θεόθεν αναλάβει ο ποιμήν της φυλακής, εικονίζων τον Χριστόν και ιστάμενος εις τύπον και τόπον Χριστού και Θεού[20]. Είναι κατά ταύτα ο «πρεσβευτής» (Β' Κορ. ε' 20) και ο «συνεργός» (Β' Κορ. στ' 1) του Χριστού εν τη φυλακή, φροντίζων διά παντοίων μέσων, ίνα «τους ούτω (εν έχθρα) διατεθειμένους τας ψυχάς υπό του πονηρού συμβιβάσαι, και ειρηνοποιήσαι, και πείσαι πάλιν διά της αγάπης εις ενότητα συνεισελθείν»[21]. Αποβαίνει ούτως ο εφημέριος ο αλιεύς, όστις ρίπτει τα δίκτυα, και η όρνις η ανοίγουσα τας πτέρυγας της, διά να συνάξη τα νεοσσία εαυτής, τους φυλακισμένους, προσάγουσα αυτούς μετά του Χριστού προς τον Πατέρα. Ο εφημέριος της φυλακής είναι επίσης ο αντιπρόσωπος του όλου σώματος της Εκκλησίας ουχί βεβαίως εν τη προτεσταντική εννοία της γενικής ιερωσύνης και της προσφοράς προς τον φυλακισμένον αυτού, το οποίον έκαστον μέλος της Εκκλησίας ηδύνατο να προσφέρει[22].

II. Τα προσόντα του ιερέως της φυλακής.

Δια να δυνηθή ο ποιμήν της φυλακής να επιτελεί το έργον τούτο της συναγωγής και προσαγωγής, ήτοι το έργον της πραγματοποιήσεως της Εκκλησίας, εν τη οποία αι ψυχαι αγιάζονται και ευρίσκουν την σωτηρίαν, ανάγκη όπως έχη δεόντως υπό του Αρχιεπίσκοπου και «Επισκόπου των ψυχών» (Α' Πέτρ. β' 25) ημών Ιησού Χριστού χαριτωθή και ικανωθή, ίνα αντιπροσωπεύη και εικονίζη Αυτόν αξίως εν μέσω του ποιμνίου του[23]. Διά της χειροτονίας αυτού ο ποιμήν της φυλακής καθοσιούται και εγκαθίσταται υπό του Χριστού οιοσεί τοποτηρητής αυτού, λειτουργός της ενότητος της Εκκλησίας, διδάσκαλος του αγίου Ευαγγελίου, ιερουργός των μυστηρίων και καθοδηγητής και φίλος των αμαρτωλών και των πασχόντων του συγκεκριμένου ποιμνίου διά το οποίον χειροτονήθη, εφ' όσον οι ιεροί Κανόνες απαγορεύουν το απολελυμένως χειροτονείσθαι.

Ο ποιμήν της φυλακής, ως και πας ποιμήν, κατά την χειροτονίαν αυτού λαμβάνει την «παρακαταθήκην», ήτοι τον Χριστόν, διά να φυλάσση Αυτόν, καθιστάμενος Χριστοφόρος ή εις άλλος Χριστός εν μέσω του ποιμνίου του. Διά της συνεχούς δε κανονικής εξαρτήσεως αυτού εκ του ορθοδόξου επισκόπου του τόπου, εν τω οποίω κείται η φυλακή, εξασφαλίζεται η ενότης αυτού και του ποιμνίου, το οποίον ποιμαίνει, μετά της Καθολικής Εκκλησίας, της ανά την οικουμένην και τους αιώνας εκτεινομένης.

Η κανονική χειροτονία και εξάρτησις του ποιμένου από τον κανονικόν επίσκοπον είναι βεβαίως όροι απαραίτητοι διά το έγκυρον και κανονικόν των υπ' αυτού τελουμένων ιερών μυστηρίων. Αλλά είναι επίσης και προϋπόθεσις και απαρχή του προσωπικού αγιασμού αυτού, ώστε ο ποιμήν να μη είναι μηχανικόν και εξωτερικόν μόνον όργανον μεταδόσεως της χάριτος, αλλά και προσωπικός μέτοχος αυτής, ακτινοβολών αυτήν, ίνα εν τω προσώπω αυτού βλέπωσιν οι πιστοί μίαν ζώσαν και ανακαινισθείσαν εικόνα του Θεού.

Την χάριν της χειροτονίας ο ποιμήν δέον να διατηρή και αυξάνη, ώστε να καθίσταται καθημερινώς πιστότερον αντίγραφον του πρωτοτύπου. Εντεύθεν και η ανάγκη συνεχούς ασκήσεως, δι' ης εξασφαλίζεται το «*συνεργείν*»[24] και «*κοπιάζειν*»[25] μετά της χάριτος. Ό,τι ο Θεός παρέχει ως δώρον εις τον ποιμένα, οφείλει ούτος να προσοικειωθεί και καλλιεργήσῃ διὰ της προσωπικής του προσπαθείας και ασκήσεως. Η άσκησις περιλαμβάνει και την προετοιμασίαν διὰ την υποδοχήν της χάριτος της χειροτονίας. Η ζωή του υποψηφίου εν τη Εκκλησία και τοις μυστηρίοις αυτής, η βαθεία ορθόδοξος θεολογική μόρφωσις, η σπουδή των επιστημών εκείνων, αι οποίαι έχουν άμεσον σχέσιν μετά του εν φυλακή ανθρώπου (ψυχολογία, εγκληματολογία, σωφρονιστική, κοινωνιολογία)[26], πρακτική ποιμαντική πείρα και ειδικευσις αποτελούν τα ουσιώδη στοιχεία της προετοιμασίας διὰ την ανάληψιν του έργου της Ποιμαντικής του φυλακισμένου. Θα ενεδείκνυτο μάλιστα η φοίτησις των μελλόντων να χειροτονηθούν ως εφημέριοι φυλακών λαϊκών Θεολόγων ή ήδη κεχειροτονημένων κληρικών εις ειδικά φροντιστήρια. Η ειδική επιμόρφωσις των μελλόντων εφημερίων φυλακών είναι απολύτως απαραίτητος, εάν ληφθή υπ' όψιν, ότι το εν ταις φυλακαίς ποιμαντικόν έργον είναι το κρισιμώτερον και δυσκολώτερον. Κατά την επιμόρφωσιν ταύτην ο μέλλων εφημέριος δέον να ασκήται και πρακτικώς παρά φυλακήν τινη, ώστε να προετοιμασθή κατά τον καλύτερον δυνατόν τρόπον[26].

Αλλά και όταν ακόμη ο υποψήφιος ποιμήν, επιστρατεύων τον ανθρώπινον παράγοντα, πράξη παν το δυνατόν, διὰ να προετοιμάσῃ εαυτόν διὰ το δύσκολον έργον του εφημερίου των φυλακών, και όταν ακόμη κέκτηται πάντα τα υπό των ιερών Κανόνων οριζόμενα προσόντα διὰ την χειροτονίαν (καθαρότητα βίου πιστοποιουμένην υπό της συμμαρτυρίας και της έξωθεν καλής μαρτυρίας, κανονικήν ηλικίαν, αρτιότητα σωματικήν και ψυχικήν), και πάλιν δέον, πριν λάβῃ την τελικήν απόφασιν, να εξετάσῃ εάν έχει την παρά Θεού κλήσιν. Βεβαίως, η ύπαρξις των ανωτέρω προϋποθέσεων αποτελεί ένδειξιν και σημείον ότι υπάρχει η θεία κλήσις. Αλλ' ο υποψήφιος, πέρα των εξωτερικών τούτων σημείων, δέον να αισθάνεται εις τα βάθη της καρδίας αυτού ισχυράν την κλήσιν του Θεού, διὰ να υπηρετήσῃ Αυτόν εις το έργον της διακονίας των φυλακών. Η κλήσις αύτη συνοδεύεται υπό μίας ισχυράς εσωτερικής ωθήσεως προς το έργον, δι ο ούτος καλείται. Η φωνή αύτη του Θεού, ηχούσα εις την καρδίαν του υποψηφίου ιερέως των φυλακών και προωθούσα αυτόν προς το δύσκολον τούτο έργον, θα τεθή υπό την κρίσιν του πνευματικού πατρός, ώστε ο υποψήφιος να είναι απολύτως βέβαιος ότι δεν πρόκειται περί τεχνάσματος του πονηρού μεταμορφωθέντος εις άγγελον φωτός, αλλά περί πραγματικώς θείας κλήσεως παρομοίας προς την κλήσιν των προφητών και των αποστόλων[27].

Δέον επίσης ο υποψήφιος ποιμήν της φυλακής να εξετάσῃ, εάν κέκτηται ορισμένα ειδικά προσόντα απαραίτητα διὰ την εν τη φυλακή διακονίαν και μάλιστα το «*ποιμαντικόν χάρισμα*», δι' ου ο ιερεύς καθίσταται όχι απλούς «*τελετουργός*» των ι. μυστηρίων ή «*διοικητής*», αλλά προεχόντως «*ποιμήν*»[28].

Το «ποιμαντικόν χάρισμα» συνίσταται κυρίως εις την μετά ζήλου, πόθου και αγωνίας επιδίωξιν της σωτηρίας του αμαρτωλού και της εν Χριστώ τελειώσεως αυτού, αλλά και εις την ικανότητα κατανοήσεως και συμπαθείας προς αυτόν, ήτις λαμβάνει την μορφήν της συνταυτίσεως προς τον αμαρτωλόν, ήτοι της εξ αγάπης μεταφοράς εις την θέσιν του πάσχοντος και αμαρτωλού ποιμαινομένου. Η συμμετοχή ποιμένος και ποιμαινομένου εις το κοινόν σώμα του Χριστού καθιστά δυνατήν την συνταύτισιν. Η Ποιμαντική της Καινής Διαθήκης προϋποθέτει την συνταύτισιν ταύτην τόσο εις την παραβολήν του καλού ποιμένος[29], όσο και εις τας σχετικές περιγραφάς της ποιμαντορίας του Αποστόλου Παύλου, όστις «*νύκτα και ημέραν*» ουκ επαύετο «*μετά δακρύων νουθετών ένα έκαστον*» (Πρξ. κ' 31) και ωδίνων, μέχρις ου μορφωθεί Χριστός εν τοις πνευματικούς αυτού τέκνοις (Γαλ. δ' 19). Ο ίδιος Απόστολος περιέγραψεν αριστοτεχνικώς την βασικήν ταύτην ποιμαντικήν ικανότητα εις το Α' Κορινθίους, θ' 19-23, ήτις συνοψίζεται εις τον στίχον· «*τοις πάσιν γέγονα πάντα, ίνα πάντως τινάς σώσω*» (στ. 22).

Η πατρική ποιμαντική στάσις είναι απόρροια της πατρικής στάσεως του ουρανίου Πατρός. Είναι επίσης συνέχεια και της κενωτικής προσφοράς του Υιού, όστις «*εν μορφή Θεού υπάρχων ουχ αρπαγμόν ηγήσατο το είναι ίσα Θεώ αλλά εαυτόν εκένωσεν μορφήν δούλου λαβών, εν ομοιώματι ανθρώπου γενόμενος*» (Φιλιπ. β' 7). Ο Υιός δεν θα ελύτρωνε τον κόσμον, εάν δεν κατήρχετο μέχρι των κατωτάτων μερών της γης και επτώχευε διά τον πεσόντα άνθρωπον, «*πλούσιος ων*», ίνα ούτος «*τη εκείνου πτωχεία*» πλουτήσει (Β' Κορ. η' 9) και γίνει χριστοειδής και θεοειδής. Ούτω και ο ιερέυς, συνταυτιζόμενος μετά του αμαρτωλού, πτωχεύει, κενοί εαυτόν, διά να πλουτίση τον αμαρτωλόν. Εννοείται, ότι όπως ο Υιός επτώχευσεν, αλλά παρά την πτωχείαν Αυτού παρέμεινε πάντοτε αχώριστος τω Πατρί[30], ούτω και ο ποιμήν πτωχεύει, αλλ' η πτωχεία του ουδ' επί στιγμήν χωρίζει αυτόν από του Χριστού. Εάν εχωρίζετο από τον Χριστόν, διά να συναντήσει τον αμαρτωλόν, κακόν μάλλον θα προϋξένει και καταστροφήν εις αυτόν, διότι θα επέτεινε την σύγχυσιν και το χάος, εντός του οποίου ούτος ζη. Ο ποιμήν πτωχεύει, διά να προσφέρει τον πλούτον του, τον Χριστόν. Εάν δεν έχη τον πλούτον αυτόν, η πτώχευσις εις ουδέν ωφελεί.

Εάν το χάρισμα της «*συνταυτίσεως*» είναι αναγκαίον διά πάντα ποιμένα[31], είναι πολλώ μάλλον αναγκαιότατον διά τον ποιμένα της φυλακής λόγω της ψυχικής καταστάσεως των μελών του ποιμνίου αυτού, την οποίαν ήδη περιεγράψαμεν. Εάν υπάρχει ελπίς τις να κερδηθή η εχθρικώς διακειμένη προς την κοινωνίαν ψυχή του φυλακισμένου, η πάσχουσα εκ συναισθημάτων μειονεξίας και κοινωνικής απορρίψεως και αποπομπής, τούτο δύναται να επιτευχθή μόνον διά μιας συμπασχούσης πατρικής και αδελφικής ψυχής[32].

Η συνταύτισις οδηγεί εις την κατάκτησιν της εμπιστοσύνης[33] και του σεβασμού του φυλακισμένου διά της προς αυτόν παροχής συμπαθείας και πατρικής βοήθειας εις πάσαν περίστασιν. Ούτω βαθμηδόν οι δεσμοί της σκληρότητος και αδιαφορίας θα

διαρραγούν και η αγάπη του Θεού θα εισέλθη εις την ψυχήν του φυλακισμένου[34]. Πρόκειται περί μακράς και εργώδους διαδικασίας απαιτούσης ιδιαίτεραν αφοσίωσιν. Δι' αυτό μέτριοι άνθρωποι δεν δύνανται να γίνουν εφημέριοι των φυλακών. Μόνον ο ιστάμενος παρά το πλευρόν των φυλακισμένων κατά τας θλίψεις αυτών ποιμήν, ο μη εξαιρών ουδέ τους αθέους, δύναται να νικήση την καχυποψίαν αυτών και να προετοιμάση το έδαφος διά το Ευαγγέλιον[35].

Το χάρισμα της συνταυτίσεως υπήρξε το μυστικόν της επιτυχίας πολλών ποιμένων και ιεραποστόλων των φυλακών, εν οίς και της Φιλλανδής Ματθίλδης, Wrede, ήτις ησθάνετο ως ιδικόν της το βάρος των αμαρτιών των φυλακισμένων και έπινε μετ' αυτών το ποτήριον της θλίψεως των. Αλλά και η προσευχή κατά τον Hoyles διά να είναι αποτελεσματική διά την αλλαγήν της ζωής των επαναστατών, πρέπει να στοιχίζει κάτι. **Φαίνεται ότι, μόνον όταν ο μεσολαβητής (ποιμήν) πονέση βαθέως, αι θείαι ενέργειαι εξαπολύονται διά την σωτηρίαν των ψυχών.** Ιδού διατί μεγάλοι άγιοι ωμίλησαν περί «αγωνίας» εν τη προσευχή[36]. Και καταλήγει ούτος διά των κάτωθι βαρυσημάτων συμπερασμάτων: «**Αύτη η μέθοδος, (δηλ. η συνταύτισις), είναι τελείως αντίθετος προς το ποινικόν σύστημα του κράτους... Εάν δεν υπάρξη η θέλησις να άρωμεν το φορτίον των αδυνάτων, η θρησκεία εις την φυλακήν δεν θα είναι τι πλέον μιας απάτης**»[37].

Η συνταύτισις αύτη, ήτις προϋποθέτει μεταφοράν εις την θέσιν του κρατουμένου, συνεπάγεται την συμμετοχήν εις τον πόνον αυτού. Η καρδιά μου διερρήγνυτο, λέγει εις εφημέριος φυλακών, οσάκις εγενόμην κοινωνός των τύψεων και της αγωνίας φυλακισμένου τινός[38]. Κατά ταύτα μόνον πρόσωπα κατακοσμηθέντα υπό των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος και ιδίως της βαθείας πίστεως και της αγάπης, ήτις εν εσχάτη αναλύσει σημαίνει συνταύτισιν, δύνανται να αναλάβουν το έργον ταύτο, ανερχόμενοι καθημερινώς εις τον Γολγοθάν μετά του Ιησού Χριστού και των φυλακισμένων και προσφέροντες τας ζωάς των θυσίαν ζώσαν, ευάρεστον τω Θεώ, επ' ελπίδι και της θριαμβευτικής απολαύσεως της ζωής του Χριστού εν τοις αναλωθείσι σώμασιν αυτών[39].

Διακονία καταλλαγής χωρίς θυσίαν απορρέουσαν εκ της αγωνίας και του αγώνος δεν νοείται, ως χαρακτηριστικώς διδάσκει και ο **Μ. Βασίλειος**, προκειμένου περί της Ποιμαντικής του κοινοβίου εχούσης ιδιαίτεραν σημασίαν και δια την Ποιμαντικήν της φυλακής: «*Τον δε προεστώτα μη επαιρέτω το αξίωμα, ίνα μη και αυτός εκπέση του μακαρισμού της ταπεινοφροσύνης, ή και τυφωθείς εις κρίμα εμπέση του διαβόλου· αλλ' εκείνο πεπείσθω, ότι η των πλειόνων επιμέλεια πλειόνων εστίν υπηρεσία. Ως ουν ο πολλοίς υπηρετών τετραυματισμένοις και αποξύν μεν τους ιχώρας ενός εκάστου τραύματος, προσάγων δε τα βοηθήματα κατά την ιδιότητα της υποκειμένης κακώσεως, ουχί επάρσεως αφορμήν την υπηρεσίαν λαμβάνει αλλά μάλλον ταπεινώσεως αγωνίας τε και αγώνος· ούτω και πολλώ πλέον ο τα ασθενήματα ίασθαι της αδελφότητος πιστευθείς, ως πάντων υπηρετής, και υπέρ*

πάντων λόγον δώσων, διανοείσθαι και αγωνιάν οφείλει[40].

Διευπώθη μάλιστα η άποψις ότι συνταύτισις πραγματική δεν δύναται να λάβη χώραν, εάν ο εφημέριος των φυλακών δεν υπήρξε προσωπικότης έχουσα υποστήθλιψεις και δοκιμασίας εις την ζωήν, ώστε να δύναται, ως ομοιοπαθής, να κατανοεί τους δοκιμαζομένους φυλακισμένους[41].

Το προσόν τούτο της ποιμαντικής κατανοήσεως θεωρεί ως το σπουδαιότερον διά τον ποιμένα και η Επιτροπή Φυλακών της Εκκλησιαστικής Συνελεύσεως της Αγγλικανικής Εκκλησίας. Ουδείς ταλαντούχος κληρικός (διαθέτων μόρφωσιν, κηρυκτικήν ικανότητα κ.τ.π.) δύναται να χρησιμεύση ως υποκατάστατον ενός ιερέως με ποιμαντικήν καρδίαν (pastorally hearted priest). Η φυλακή έχει ανάγκην κυρίως από ποιμένα, του οποίου το πρώτιστον ενδιαφέρον δεν θα είναι υπηρεσίαι ή μέθοδοι, αλλά άνθρωποι, και άνθρωποι όχι εν τη μάζη, αλλ' ατομικώς[42]. Ο εφημέριος δέον επίσης να είναι «άνθρωπος προσευχής, ωρίμου πείρας της ζωής και των ανθρώπων εν τη ζωή ως και σταθερών πεποιθήσεων, ώστε ουδείς να δύναται να αμφισβητήση την κλήσιν του»[43].

III. Παράγοντες δυσχεραίνοντες το έργον του ποιμένου εν τη φυλακή.

Αι δυσκολίαι, τας οποίας ο ποιμήν έχει να αντιμετωπίση κατά την εν τη φυλακή διακονίαν αυτού, προέρχονται εκ πολλών κατευθύνσεων. Προέρχονται πρώτον **εκ της πλευράς των ποιμενομένων**. Κατά τα εξ έτη της διακονίας του εις φυλακάς, λέγει ο Henry J. Brevis, προσεπάθησε να ασκήση συμβουλευτικήν (counseling) επί 100 περίπου φυλακισμένων της θρησκείας αυτού (Ιουδαϊκής). Τινές εξ αυτών ήσαν ψυχοπαθείς, οίτινες δεν είχαν την ικανότητα διακρίσεως μεταξύ καλού και κακού, στερούμενοι συνειδήσεως. Θα ηδύναντο να ληστεύσουν τους γονείς των ή τους στενούς φίλους των ως ξένους. Τινές ήσαν ψυχωτικού, άνθρωποι τελείως έξω της πραγματικότητος, των οποίων η θέσις δεν ανήκει εις την φυλακήν, αλλά εις άσυλον, ένθα θα ηδύναντο να λάβουν ψυχιατρικήν βοήθειαν. Τινές ήσαν βαθέως νευρωτικοί. Πολλοί εξ αυτών δεν ηδύναντο ή δεν ήθελον να επωφεληθούν της συμβουλευτικής[44].

Σχεδόν πάντες οι φυλακισμένοι εξ άλλου προέρχονται εκ των κατωτέρων και κατωτάτων κοινωνικών τάξεων, των οικονομικώς πτωχών και επαγγελματικώς μη ολοκληρωμένων. Οι πλείστοι εξ αυτών έζων τελείως μακράν της Εκκλησίας ή είχαν ένα λίαν χαλαρόν δεσμόν μετ' αυτής. Στερούνται συνεπώς των απαραίτητων θρησκευτικών βιωμάτων και εκκλησιαστικών παραστάσεων, αι οποίαι θα διηυκόλυνον την χειραγωγήν αυτών. Ενίοτε μάλιστα αι θρησκευτικάί των παραστάσεις είναι διεστραμμέναί.

Η διαπίστωσις αύτη ήγαγε τον Berggravn εις το συμπέρασμα ότι η θρησκευτικότης

των φυλακισμένων χαρακτηρίζεται υπό **νηπιακών τάσεων** και συγκεκριμένως εγωιστικού και μαγικού χαρακτήρος[45]. Ο εγωιστικός χαρακτήρ έγκειται εις το ότι καταφεύγουν εις την θρησκείαν συμφεροντολογικώς, όταν δεν έχουν που αλλού να καταφύγουν. Εάν δεν ικανοποιηθούν τα αιτήματα αυτών, εγκαταλείπουν τον Θεόν θεωρούντες αυτόν ως άχρηστον[46]. Βεβαίως τοιούτοι τύποι δεν είναι το προνόμιον της φυλακής, αλλά εις την φυλακήν, κατά τον Berggravn, ο θρησκευτικός οππορτουνισμός είναι πλέον εμφανής. Το έτερον χαρακτηριστικόν, «το μαγικόν», συνίσταται εις την προσδοκίαν ότι κάτι το απρόοπτον και καλόν θα λάβη χώραν. Η πρόληψις αυτή οδηγεί εις μίαν μορφή φαταλισμού. Ο φυλακισμένος έχει μίαν μορφή «πίστεως», αλλά ουδέποτε προσεύχεται ή εργάζεται διά την βελτιώσιν του[47]. Έτερος τύπος νοσηράς θρησκευτικότητας είναι ο **συναισθηματικός - νηπιακός** (sentimental-infantile). Πρόκειται περί ανθρώπων καταφευγόντων εις τον Θεόν, διά να εύρουν τινά να λυπήται αυτούς. Εις τον Θεόν ευρίσκουν αυτόν, ο οποίος «κατανοεί αυτούς τελείως». Το είδος τούτο της θρησκευτικότητας αποτελεί μορφήν αμυντικού μηχανισμού κατά της μονώσεως. Οι τοιούτοι έχουν επίσης συναισθήματα αυτοδικαιώσεως[48]. Τέλος υπάρχει μία άλλη μορφή θρησκευτικότητας καλουμένη «**θρησκευτικότης πανικού**» (panic religiosity). Οι φυλακισμένοι κυρίως υπό την πίεσιν των πρώτων shocks της φυλακίσεως καταφεύγουν εις τον Θεόν. Μετά την αναγγελίαν της καταδίκης η θρησκευτικότης παραλύει[49]. Η νοσηρότης της θρησκευτικότητας των φυλακισμένων οφείλεται όχι μόνον εις την έλλειψην καταλλήλου χριστιανικής αγωγής αυτών, αλλά και εις την εγκληματικήν αυτών φύσιν, ήτις κατά τας παρατηρήσεις των εγκληματολόγων ρέπει προς μορφάς παραδόξου και ανωμάλου θρησκευτικότητας[50].

Ενίοτε οι φυλακισμένοι αισθάνονται αδιαφορίαν, καχυποψίαν ή και μίσος κατά του ιερέως, θεωρούντες αυτόν εκπρόσωπον της τιμωρούσης αυτούς κοινωνίας ή του Θεού, μετά του οποίου δεν έχουν καλās σχέσεις[51]. Το μίσος φυλακισμένων τινών κατά του έργου του ιερέως διαπιστούται εκ της περιφρονήσεως μετά της οποίας ομιλούν ούτοι διά το ποιμαντικόν έργον εν τη φυλακή[52]. Ορθώς παρατηρήθη ότι άνθρωποι, αισθανόμενοι εαυτούς απομεμονωμένους εκ του Θεού και των συνανθρώπων των, τείνουν να μισούν τον εαυτόν των[53] και είναι πολύ δύσκολον δι εν άτομον, το οποίον αισθάνεται ότι δεν είναι αγαπητόν, να δεχθή τας προσπαθείας των άλλων να αγαπηθή υπ' αυτών[54].

Το μεγαλύτερον μέρος του ποιμνίου της φυλακής απαρτίζεται κατά ταύτα υπό ανθρώπων δυσκόλων εις την διαποίμανσιν και προβληματικών. Άλλοι εξ αυτών έχουν ανώμαλον προσωπικότητα, άλλοι στερούνται πάσης εκκλησιαστικής αγωγής και θρησκευτικών παραστάσεων, άλλοι τείνουν προς μορφάς νοσηράς θρησκευτικότητας και σχεδόν πάντες είναι άτομα εγκεκλεισμένα ασφυκτικώς εις τον εαυτόν των. Η ψυχολογική, ηθική, πνευματική και θρησκευτική κατάστασις των φυλακισμένων καθιστά αυτούς το δυσκολώτερον ποίμνιον, το οποίον δύναται τις να ποιμάνη.

Αλλ' υπάρχουν δυστυχώς και έτεροι δυσμενείς παράγοντες δυσχεραίνοντες το ποιμαντικόν έργον εν τη φυλακή. **Το προσωπικόν των φυλακών** εν πρώτοις δεν δεικνύει πάντοτε την προθυμίαν και τον απαιτούμενον σεβασμόν προς το έργον του εφημερίου. Συμβαίνει ενίοτε φύλακες να ειρωνεύονται φυλακισμένους ζητούντας να ίδουν τον εφημέριον. **Το σωφρονιστικόν σύστημα** συνιστά μίαν άλλην αιτίαν δυσκολιών. Η κακή κατάστασις, εις την οποίαν ευρίσκονται πολλάί εκ των φυλακών, η παντελής σχεδόν έλλειψις μέσων απασχολήσεως και ψυχαγωγίας, αι περί την αλληλογραφίαν και την διατροφήν στερήσεις, ο επί το αυτό συγχρωτισμός φυλακισμένων πάσης κατηγορίας αλληλοδιαφθειρομένων δεν συνιστούν βεβαίως το κατάλληλον κλίμα δια την ευνοϊκήν άσκησιν του ποιμαντικού έργου[55]. Μία πραγματική εξ άλλου αλλαγή είναι δύσκολον να λάβη χώραν εις εν τεχνητόν περιβάλλον ως αυτό της φυλακής. Αυτή είναι η αιτία, κατά τον Berggan, διά την οποίαν οι εφημέριοι φυλακών δοκιμάζουν τόσον συχνάς απογοητεύσεις. Φυλακισμένοι δεικνύοντες βελτίωσιν εντός της φυλακής απολυόμενοι δεν αργούν να επιστρέψουν εις αυτήν[56]. Όταν ευρέθησαν εις την πραγματικήν και όχι τεχνητήν ζωήν, δεν ηδυνήθησαν να αντιστούν εις τους πειρασμούς.

Πάσαι αι ανωτέρω δυσκολίαι κάμνουν τον ιερέα να αισθάνεται μόνος εις την φυλακήν[57]. Το αντίδοτον εις το συναίσθημα μονώσεως, απογοητεύσεως και αδυναμίας, το οποίον είναι φυσικόν να βιοί ενίοτε ο ιερεύς των φυλακών, ως άνθρωπος περικείμενος ασθένειαν, είναι η διαρκής σύνδεσις αυτού μετά του ζωοδότου Χριστού και η εκζήτησις της πανσθενουργού δυνάμεώς Του. Η διαρκής αύτη σύνδεσις μετά του Χριστού επιτυγχάνεται διά της προσευχής (μάλιστα της νοεράς προσευχής), της μελέτης των Θείων Γραφών και της ιεράς Θεολογίας, της αναστροφής μετ' άλλων συμποιμένων και πνευματικών προσώπων, δυναμένων να ενισχύσουν και κατευθύνουν αυτόν, και προ πάντων δια της αναθέσεως της ψυχής αυτού εις έμπειρον πνευματικόν πατέρα[58]. Η τοιαύτη σύνδεσις μετά του Χριστού και της εκτός της φυλακής Εκκλησίας θα ικανώσει θαυμαστώσ τον ιερέα εις ο βαρύ έργον του και η υπερβολή της δυνάμεως του Θεού θα θριαμβεύει εν τω οστρακίνω σκεύει αυτού. Το Ευαγγέλιον θα κηρύσσεται «εν δυνάμει» (Α' Κορ. δ' 20) και αυτός θα δύναται να επαναλαμβάνη μετά του θείου Παύλου: «*Πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντι με*» (Φιλιπ. δ' 13).

IV. Η θέσις του εφημερίου των φυλακών εν αυταίς.

Τους ιερείς των φυλακών συγκαταλέγει ο Α.Ν. 125[59] εις το «*προσωπικόν σωφρονιστικής αγωγής και εκπαιδεύσεως*» ομού μετά των κοινωνικών λειτουργών, διδασκάλων γραμμάτων, διδασκάλων γυμναστικής και μουσικής (Άρθρον 132 § 2), ορίζων ότι εις τον ιερέα, εκτός των θρησκευτικών καθηκόντων, δύναται να ανατίθενται και καθήκοντα διδασκάλου των κρατουμένων (Άρθρον 144 § 2) ή και εφορεύοντος της βιβλιοθήκης (Άρθρον 77 § 6) . Διά παλαιότερου Νόμου[60] ορίζεται ότι εν ταις φυλακαίς α' τάξεως διορίζεται ανά εις ιερεύς. Οι ιερείς τούτοι

διορίζονται και προάγονται κατά τα ισχύοντα διά τους καθηγητάς της Θεολογίας της μέσης εκπαίδευσως, είναι δε σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Εν ταις φυλακαίς β' και γ' τάξεως τα θρησκευτικά καθήκοντα εκτελούνται υπό ιερέως υποδεικνυομένου υπό του αρμοδίου μητροπολίτου επί αποζημειώσει μη δυναμένη να υπερβή το ½ του μισθού του γραφέως β' τάξεως. Οι ιερείς ούτοι δεν είναι σωφρονιστικοί υπάλληλοι[61].

Η καινοτομία του Α.Ν. 125[62] περί διορισμού κοινωνικών λειτουργών και αναθέσεως εις αυτούς κατ' αρχάς μεν της προστασίας των αποφυλακισθέντων, πιθανώς δε βραδύτερον και της εντός των φυλακών προνοίας, ήτις υπήγετο εκ παραδόσεως εις την αρμοδιότητα της Εκκλησίας (Άρθρα 143, και 124-126), παρά τα θετικά σημεία, τα οποία και οφείλομεν να εξάρωμεν, μαρτυρεί εν τούτοις περί του και εις το εξωτερικόν παρατηρουμένου βαθμιαίου περιορισμού του εφημερίου εις τα στενώς θρησκευτικά καθήκοντα αυτού. Η επιφύλαξις ημών δεν στρέφεται κατά του διορισμού κοινωνικού λειτουργού, αλλά κατά της τάσεως όπως η κοινωνική πρόνοια και ο κοινωνικός λειτουργός ασκούν το έργον αυτών ανεξαρτήτως της Εκκλησίας. Εις τον περιορισμόν των αρμοδιοτήτων του εφημερίου των φυλακών οδηγεί και η ευρεία επικράτησις μεθόδων αποκαταστάσεως των φυλακισμένων βασιζομένων επί της ψυχιατρικής. Ότι προκαλεί ανησυχίας δεν είναι η ωφελιμωτάτη και αναγκαία χρησιμοποίησις των επιστημονικών υπηρεσιών των επιστημόνων τούτων, αλλ' η αύξουσα υποτίμησις της σημασίας της Ποιμαντικής διά το ψυχοθεραπευτικόν έργον. Ως παρετήρησεν ο G. R. Tolson, αν και ο εφημέριος απέκτησε σταθεράν θέσιν εις την θεραπευτικήν ομάδα, φαίνεται να έχη απολέσει μέρος της σημασίας αυτού διά την αναμόρφωσιν του φυλακισμένου[63]. Οι Wilson και Pescor παρετήρησαν ήδη από το 1939 ότι εν Αμερική το έργον του ιερέως αναλαμβάνεται εν ταις φυλακαίς υπό του κοινωνιολόγου και του ψυχιάτρου, η δε προτεσταντική θρησκευτικότητα ακολουθεί το ίδιον «στυλ», το οποίον και εκτός της φυλακής, ήτοι κατέστη περισσότερον διανοητική και ολιγώτερον βιωματική. Απέβη τι διά το οποίον ομιλεί τις μάλλον παρά βιοί[64].

Θεωρούντες ως άκρως επικίνδυνον διά το σωφρονιστικόν έργον τον βαθμιαίον περιορισμόν του ιερέως εις τας στενώς νοούμερα θρησκευτικά καθήκοντα αυτού δεν συνηγορούμεν υπέρ της αναθέσεως εις τον ιερέα καθηκόντων διοικητικών (λογοκρισίας επιστολών, υποδιεθύνσεως, γραμματείας, βιβλιοθήκης), τα οποία αφαιρούν από τον ιερέα πολύτιμον χρόνον, όστις θα έδει να διατεθή εις την ποιμαντικήν συνομιλίαν (counseling). Διά της ασκήσεως τοιούτων καθηκόντων ο ιερεύς ταυτίζεται μετά της διοικήσεως, ήτις κατά τον Sellin Thorston είναι η εκ παραδόσεως εχθρά του φυλακισμένου. Διά της ταυτίσεως ταύτης το έργον του ιερέως αποτυγχάνει σοβαρώς[65]. Παρετηρήθη ότι, οσάκις ανετέθησαν εις τους ιερείς των φυλακών διοικητικά καθήκοντα, απέβη επί ζημία της αποτελεσματικότητος του ποιμαντικού των έργου, ως συνέβη και με τον εν Ελβετία εφημέριον φυλακών Crohmann, όστις, ενώ ως ιερεύς των φυλακών είχε σημειώσει σπουδαία αποτελέσματα, ότε διωρίσθη διευθυντής, απέτυχε παταγωδώς, πράγμα όπερ

ηνάγκασεν αυτόν να επανέλθη εις την θέσιν του απλού εφημερίου[66]. Όσον ολιγώτερον ο ιερέυς της φυλακής ταυτίζεται μετά της διοικήσεως, τόσο αποτελεσματικώτερον θα είναι το έργον αυτού.

Δέον επίσης να τονίσωμεν ότι ουδείς άλλος εκ των υπηρετούντων εις τας φυλακάς ευρίσκεται εις τόσον ιδιότυπον θέσιν, ως ο εφημέριος, όστις, ενώ αντιπροσωπεύει την Εκκλησίαν, της οποίας τυγχάνει λειτουργός, τυγχάνει και υπάλληλος του κράτους μισθοδοτούμενος, εξαρτώμενος και προαγόμενος υπό του οικείου Υπουργείου. Τον δυαλισμόν τούτον διαπιστοί και ο διευθυντής του ομοσπονδιακού γραφείου φυλακών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής James Bennel, όστις συνιστά όπως ο ιερέυς ταυτίζει τον εαυτόν του μετά του σωφρονιστικού ιδρύματος και εργάζεται εν αρμονία προς τους σκοπούς και τας μεθόδους αυτού, διατηρών εν ταύτω τον δεσμόν του και μετά της Εκκλησίας[67]. Και ενώ θεωρητικώς φαίνεται ότι η αρχή αύτη λύει το πρόβλημα, εις την πράξιν έχομεν πολλάς περιπτώσεις, καθ' ας η συνύπαρξις δύο ιδιοτήτων παρά τω ιδίω προσώπω προκαλεί πολλάς δυσχερείας, ιδίως όταν αι σωφρονιστικάί μέθοδοι δεν είναι σύμφωνοι προς την υπό του ιερέως κηρυττομένην θείαν ευσπλαγχίαν[68]. Ο Hoyles θεωρεί ότι εις τας περιπτώσεις αυτάς είναι αναγκαίον ο ιερέυς να προέρχεται εις συμβιβασμούς τινάς, προκειμένου να δυνηθή να διατηρήση συνεργασίαν μετά των σωφρονιστικών υπαλλήλων επ' αγαθώ των φυλακισμένων[69].

Ως εν τη ελευθέρα κοινωνία είναι αναγκαία η ύπαρξις δύο εξουσιών της κοσμικής δηλονότι εξουσίας, αποσκοπούσης εις την διατήρησιν της εννόμου τάξεως και εις την προαγωγήν των υλικών επιδιώξεων των ανθρώπων, και της πνευματικής, της Εκκλησίας, αποσκοπούσης εις την σωτηρίαν των ψυχών και τον έλεγχον και την καθοδήγησιν της κοσμικής εξουσίας, ίνα μη υπερβαίνει τα όρια αυτής, καθισταμένη απόλυτον κράτος και σκοπός αντί μέσου, ούτω και εν τη φυλακή η αποστολή του εφημερίου είναι ιερατική και προφητική. Μακράν του να καταστή το όργανον των φυλακισμένων ή της διοικήσεως ίσταται υπεράνω αλλά και εν τω μέσω των τάξεων, αντιθέσεων και συγκρούσεων της φυλακής εις το ειρηνευτικόν και συμφιλιωτικόν του έργου, ως πρεσβευτής Ιησού Χριστού, συνεργαζόμενος προθύμως τόσο μετά της διοικήσεως, όσον και μετά των φυλακισμένων, αλλά και αποδίδων «*τα Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ*» (Ματθ. κβ' 21).

V. Η αποτελεσματικότητα του έργου του ιερέως εν τη φυλακή.

Το ειρηνευτικόν, συμφιλιωτικόν και ενοποιούν έργον του ιερέως εν τη χριστολογική, τριαδολογική και εκκλησιολογική του βάσει αποτελεί την ουσίαν της αποστολής του εν τη φυλακή και το μοναδικόν και αναντικατάστατον της αποστολής αυτής. Αλλ' εις το έργον του τούτο έχει να αντιμετωπίση όλας τας αντιδράσεις του «παλαιού κόσμου», όστις δεν είναι πρόθυμος να μεταμορφωθή εις «καινήν κτίσιν». Εμπόδια και αντιδράσεις εκ πολλών κατευθύνσεων προσπαθούν να περιορίσουν την

εγκατάστασιν της Βασιλείας του Θεού εν τη φυλακή. Η αγιότης του ποιμένος, η καταλληλότης του προσώπου και της μεθόδου αυτού, ως και η βελτίωσις του σωφρονιστικού συστήματος δεν συνεπάγονται αναγκαίως και μεταβολήν πάντων των κρατουμένων επί τα βελτίω. Διευτώθη μάλιστα η άποψις ότι η θρησκευτική αγωγή δεν κατορθώνει να βελτιώση τον φυλακισμένον, ως αποδεικνύει η υποτροπή. Αλλά, κατά τον καθηγητή Κ. Γαρδίκαν, το επιχείρημα είναι σαθρόν. Και τούτο διότι δέον να εξετασθή, εάν η θρησκευτική αγωγή διενεργήται καταλλήλως και εάν η υποτροπή θα ηυξάνετο περισσότερο εις ην περίπτωσιν δεν παρείχετο θρησκευτική αγωγή[70].

Είναι αληθές ότι εν ω μέτρω ο καλός ποιμήν εργάζεται καλώς εν τη φυλακή, η Εκκλησία αποκαθίσταται εν αυτή και νέαι μορφαί σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων της φυλακής αντικαθιστούν τας παλαιάς. Τον ανταγωνισμόν, την εχθρότητα, την αμοιβαίαν καχυποψίαν διαδέχεται η αγάπη, η ευσπλαγχνία, η κατανόησις και η συνεργασία. Έκαστος άνθρωπος αποβαίνει διά τον συνάνθρωπόν του «πρόσωπον» κατ' εικόνα του Θεού και ουχί «res» ή «αριθμός». Ούτως η κοινωνία της φυλακής υπερβαίνει την εξωτερικήν κοινωνικήν τάξην, καθ' ην τα μεμονωμένα άτομα έρχονται εις τυπικήν μόνον κοινωνίαν επιβαλλομένην υπό των ζωτικών αναγκών του ανθρώπου (συνύπαρξις προς επιβίωσιν), και καθίσταται «κοινωνία» εν βαθυτέρα εννοία, ήτοι μία εσωτερική διαπροσωπική και πνευματική εν Χριστώ σχέσις και αδελφότης.

Θα υπάρχει βεβαίως πάντοτε η ένστασις, ότι «η καινή κτίσις» δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθή εν μέσω της δαιμονικής κοινωνικής καταστάσεως της φυλακής. Αλλ' οι Χριστιανοί γνωρίζουν ότι διά πίστεως περιπατούν, «ου δι' είδους» (Β' Κορ. ε' 7) και ότι, όπου «επλεόνασεν η αμαρτία, υπερεπερίσσευσεν η χάρις» (Ρωμ. ε' 20). Η επιτυχία του ποιμαντικού έργου δεν κρίνεται μόνον εκ των εξωτερικών αποτελεσμάτων αυτού, αλλά και εκ της πιστότητος αυτού προς το θέλημα του Θεού. **Ο πειρασμός να καταστήσωμεν εύκολον το Ευαγγέλιον, διά να γίνη κοινώς αποδεκτόν, αποτελεί τον μεγαλύτερον ίσως κίνδυνον διά την σύγχρονον Εκκλησίαν**[71].

Δέον επίσης να λάβωμεν υπ' όψιν ότι ακόμη και εν τη εκτός της φυλακής Εκκλησία η αμαρτία δεν ηττήθη ολοσχερώς, αλλά ηττάται. Όθεν δεν δυνάμεθα να αναμένωμεν από τον ιερέα να μεταβάλη αμέσως την κοινωνίαν της φυλακής δι' ενός μαγικού τρόπου, αλλ' εν μέσω του «παλαιού κόσμου» να φέρη την δυνατότητα της «καινής κτίσεως» ως μικράς ζύμης προωρισμένης να αναπλάσση όλον το φύραμα. Τα αποτελέσματα της ποιμαντικής του διακονίας δεν θα εκτιμηθούν τελείως προ της κρίσεως του Αρχιεπίσκοπος κατά την μεγάλην και επιφανή ημέραν της δευτέρας ελεύσεως Αυτού, ότε «εκάστου το έργον φανερόν γενήσεται» (Α' Κορ. γ' 13).

[01]. Ο THURNEYSEN εκφράζων το πνεύμα του κλασσικού προτεσταντισμού περιορίζει την Ποιμαντική εις την εξαγγελίαν του Λόγου του Θεού. Το περιεχόμενον της εξαγγελίας αυτής είναι η συγχώρησις των αμαρτιών διά Ιησού Χριστού. Η Ποιμαντική οφείλει να αναγγέλη τας εντολάς του Θεού και να καλεί τον άνθρωπον εις υπακοήν. Πρβλ. ED. THURNEYSEN, A. *Theology of Pastoral Care*, σελ. 66-67. Ούτος αντιτίθεται εις Ποιμαντικήν του πετισμού, ήτις ρίπτει το βάρος όχι εις τας ενεργείας του Θεού υπέρ του αμαρτωλού αλλά εις τα υποκειμενικά βιώματα του αμαρτωλού και την στάσιν του έναντι του Θεού (βλέπε το κεφάλαιον αυτού «The struggle to understand man in Pastoral Care», (ενθ' ανωτ. σελ. 68 και εξ.). Ό,τι ενδιαφέρει είναι η αφύπνισις του αμαρτωλού και όχι το έργον του Θεού. Επί του ιδίου επιπέδου κινείται κατ' αυτόν και ο Ιγνάτιος Λουόλλα εις το έργον του «Ασκήσεις». «Οιοσδήποτε και εάν είναι ο ρόλος της χάριτος, το αληθές υποκείμενον των Ασκήσεων είναι η δυνατότης και η δύναμις της ψυχής να αποφασίση δια την χάριν» (ενθ' ανωτ. σελ. 81). Υπεύθυνον διά την ανθρωποκεντρικήν ταύτην Ποιμαντικήν θεωρεί ο Thurneyesen την Ρωμαιοκαθολικήν περί πτώσεως διδασκαλίαν. Αλλά και η Ποιμαντική του κλασσικού προτεσταντισμού, ως εκφράζει αυτήν ο Thurneyesen, είναι καθ' ημάς εξωτερική μάλλον και ηθικιστική και δικανική στερουμένη του οντολογικού και εκκλησιολογικού βάθους της ορθοδόξου Ποιμαντικής, ήτις δεν σκοπεύει απλώς εις την μετάνοιαν και υπακοήν του αμαρτωλού ως ανταπόκρισίν του εις την συγχώρησιν των αμαρτιών του, αλλά εις την μεταμόρφωσιν και θέωσιν αυτού δια της μετοχής του εις την ζωήν του Χριστού εν τω Σώματι Αυτού, τη Εκκλησία.

[02]. Κατά τους ασκητικούς Πατέρας **πάθη** είναι «η πληγαίς όπου εφθάσαμεν να λάβωμεν καθ' έξιν εις την καρδίαν προαιρετικώς, ή μισούντες κανένα πράγμα ή αγαπώντες αυτό εμπαιθώς» (ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, Ο Αόρατος Πόλεμος, Αθήναι 1965, σελ. 112). Το πάθος ορίζεται και ως μία «σταθεροποιηθείσα ηθική ασθένεια», μία «ερριζωμένη κατάστασις κακίας» (Πρβλ. ΣΩΚΡ. ΓΚΙΚΑ, Πάθος εν Θ.Π.Ε' τ. 9, σελ. 1037). Πρβλ. επίσης μελέτην ΚΩΣΤΑ ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΥ, Λόγος περί των παθών. *Τέσσερα δοκίμια*, Αθήναι 1963, και ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, Αρχιμ., *Η γνωσιολογία του Αγίου Ισαάκ του Σύρου*, Αθήναι 1967, σελ. 15, 37.

[03]. Πρβλ. και τα εξής σχετικά: «Ο αγών ούτος (δι' ηθικήν τελείωσιν) εις το έδαφος της Εκκλησίας διεξαγόμενος και υπό την ροπήν της χάριτος του Αγίου Πνεύματος τελειούμενος, φέρει όψιν διττήν, ήτοι αρνητικήν μεν καθ' όσον εμφανίει κάθαρσιν της ψυχής και του σώματος εξ όλων των σπύλων και των επιθυμιών της αμαρτίας, θετικήν δε καθ' όσον εμφανίει κατακόσμησιν του ανθρώπου διά των ουρανοδρόμων αρετών». ΑΝΔΡ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, *Η ουσία της Ορθοδοξίας*, Αθήναι 1961, σελ. 81. Πρβλ.

και Ι. ΚΑΡΜΙΡΗ, *Η Εκκλησιολογία των Τριών Ιεραρχών*, εν Επιστ. Επετ. Θεολ. Σχολ. Πανεπ. Αθηνών, τ. ΙΕ' , Αθήναι 1965, σελ. 52.

[04]. Πρβλ. Αρχιμ. ΗΛ. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, *Οι Πατέρες και ο άνθρωπος* σελ. 277-8.

[05]. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ομιλ. Εις τον Α' Ψαλμ. 3, Ρ.Γ. 29, 217 C.

[06]. Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, ενθ' ανωτ. , σελ. 77 και 81.

[07]. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ενθ' ανωτ., Ρ.Γ. 29, 912 Β. Πρβλ. Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, ενθ' ανωτ. και ΗΛ. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, ενθ' ανωτ., σελ. 279.

[08]. Ομοίαν Ποιμαντικήν εφήρμοζε και ο Απόστολος Παύλος ως συνάγεται και εξ όσων γράφει εν Α' Κορ. στ' 9-11 (πρβλ. Κολ. γ' 5 εξ. και Ρωμ. στ' 11-13).

[09]. Όροι κατά πλάτος μγ', Ρ.Γ. 31, 1028. Πρβλ. και «*Δια τούτο η μετά σαρκός επιδημία Χριστού, αι των ευαγγελικών πολιτευμάτων υποτυπώσεις, τα πάθη, ο Σταυρός, η ταφή, η ανάστασις, ώστε τον σωζόμενον άνθρωπον δια μιμήσεως Χριστού την αρχαίαν εκείνην υιοθεσίαν απολαβείν*» (περί Αγ. Πνευμ. 15, 35, Ρ.Γ. 32, 128). Ομοίως διδάσκει και ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ, ότι «*Χριστιανός εστί, μίμημα Χριστού κατά το δυνατόν ανθρώπω, λόγοις και έργοις και εννοία εις την αγίαν Τριάδα ορθώς και αμέμπτως πιστεύειν*» (Λόγος Α', Ρ.Γ. 88, 633).

[10]. «*Η μίμησις του Χριστού και δη η βίωσις του σταυρικού Του Πάθους συνιστά την μοναδικήν οδόν της ίάσεως από των ψυχικών ασθενειών, της πνευματικής τελειώσεως και της εν Χριστώ απολυτρώσεως του πιστού*» (Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, ενθ' ανωτ., σελ. 96-97).

[11]. Πρβλ. Π. ΝΕΛΛΑ, *Προλεγόμενα εις την μελέτην Νικολάου του Καβάσιλα*, Αθήναι 1968, «*Δι' αυτόν (δηλ. τον Καβάσιλαν) ουσιαστικόν στοιχείον της πνευματικής ζωής είναι η ταύτισις της θελήσεώς μας μετά της θελήσεως του Χριστού*». (σελ. 73).

[12]. Πρβλ. Β. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Αθήναι 1948, σελ. 129.

[13]. Κατά τον καθηγητήν Μ. ΣΙΩΤΗΝ: «*Η χριστιανική ανθρωπολογία δεν είναι, περιγραφική και ασαφής, αλλ' ουσιαστική και οντολογική*», *Χριστιανισμός και Ανθρωπισμός*, Αθήναι 1962, σ. 14.

[14]. Πρβλ. ΙΩ. ΚΑΡΜΙΡΗ, *Εκκλησία*, εν Θ.Η.Ε., τ. 5, σελ. 465 κ. εξ.

[15]. Πρβλ. Η. KLARE, *Anatomy of prison*, σελ. 21.

[16]. Ιδού ποίος είναι ο σκοπός της Ποιμαντικής του φυλακισμένου κατά τον Ε. PROELES: «Ομολογώ ότι εις το πεδίο των πολιτιστικών αξιών και της κοινωνικής ηθικής βλέπω την μεγαλυτέραν πρόσκλησιν διά τα ιερατικά μας καθήκοντα μεταξύ των φυλακισμένων» (σελ. 71) και «Η έλλειψις και παραμόρφωσις της συνειδήσεως ή μάλλον η εγκαθίδρυσις και αναδιοργάνωσις αυτής εντός του ανθρώπου πρέπει να αποβούν το κύριον ενδιαφέρον του εφημερίου των φυλακών» [Reflections on the social, moral, cultural, and spiritual aspects of the prison Chaplain's ministry, «Journ. Past. Care», 12 (1958) 69-81]. Πρβλ. επίσης ημετέραν εργασίαν, *Pastoral Theology in American practice*, εν “St. Vladimir's Quart.”, 4 (1967) 207.

[17]. Πρβλ. ημετέραν εργασίαν, *Η κρίσις Θεολογίας και οικουμενισμού εν Αμερική*, σελ. 6.

[18]. «Άνθρωπος γαρ εστίν, ουχ όστις απλώς χείρας και πόδας έχει ανθρώπου, ουδ' όστις εστί λογικός μόνον, αλλ' όστις ευσεβείαν και αρετήν μετά παρρησίας ασκεί». (ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, P.G. 46, 232).

[19]. Λέγει χαρακτηριστικώς ο ιερός ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: «Μη γαρ μοι εκείνο το ρήμα λέγε το πολλής γέμον αναλγησίας. Τι δε μοι μέλει; τα εμαντού μεριμνώ· τότε γαρ μάλιστα μεριμνήσεις τα σα, όταν τα σα ζητής εν τω του πλησίον συμφέροντι» Εις ψαλμ. 49, 8, P.G. 55, 254). Πρβλ. και P.G. 49, 34.

[20]. Περί της σημασίας της ιεραρχίας και γενικώτερον του κλήρου δια την διοργάνωσιν της Εκκλησίας όρα Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, *Σχέσις Εκκλησίας και Πολιτείας*, Αθήνα 1965, σελ. 62-63.

[21]. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ, P.G. 111, 92. Πρβλ. ΙΩ. ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ Νικόλαος Α', ο Μυστικός, Εν Αθήναις 1967, σελ. 159.

[22]. Όρα σχετικές απόψεις αγγλικανικής Εκκλησίας: *The Church and the prisoners* σελ. 11: «The chaplain is no more than an agent of the whole priestly body of the Church».

[23]. Περί των προσόντων του ποιμένου του κοινοβίου αλλά και παντός ποιμένου όρα Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, *Χριστοκεντρική Ποιμαντική*, ενθ' ανωτ., σελ. 50 και εξ.

[24]. Πρβλ. Α' Κορ. γ¶ 9.

[25]. Πρβλ. Α' Κορ. ιε¶ 10-11.

[26]. Την μόρφωσιν ταύτην και χρήσιν των επιστημών αυτών θεωρεί αναγκαίαν και η Σύνοδος του Βατικανού διά πάντα υποψήφιον κληρικόν. (Decree on priestly formation, VI, 20, εν «The Documents of Vatican II», εκδ. WALTER ABBOTT, New York 1966, σελ. 455). Πρβλ. και σχετικές απόψεις G. R. DUNSTAN. The sacred ministry as a learned profession, εν «Theology», τ. LXX (1967) 433-442.

[27]. Επειδή αι θέσεις των εφημερίων φυλακών είναι ελάχισται και δεν είναι δυνατόν να λειτουργή σχολή διά τους ελαχίστους τούτους υποψηφίους εφημερίους, αλλά και επειδή και οι λοιποί εφημέριοι ιδρυμάτων, νοσοκομείων, αναμορφωτηρίων, ορφανοτροφείων, γηροκομείων και ενοριών, θα έδει να έχουν ειδικήν ποιμαντικήν προπαιδείαν, θα έδει να λειτουργή παρά τη Θεολογική Σχολή κύκλος ανωτέρας ποιμαντικής επιμορφώσεως διά την καθ' έκαστα ειδίκευσιν των υποψηφίων τούτων εφημερίων εν πνεύματι θεολογικώ και πρακτικώ.

[28]. Ενίστε η κλήσις λαμβάνει χώραν δι' ενός περιστατικού ή «τυχαίου» γεγονότος εις την ζωήν του υποψηφίου. Πρβλ. P. TUCKER, ενθ' ανωτ., σελ. 120-1.

[29]. Ορθώς ελέχθη ότι έχομεν πολλούς διοικητάς αλλ' όχι πολλούς ιερείς, ποιμένας (MICHONNEAU, The missionary spirit in parish life, σελ. 10). Είναι χαρακτηριστική και η γνώμη του H. KLARE, όστις αν και δεν κρίνει τα πράγματα από θρησκευτικής απόψεως, αναγνωρίζει ότι ολίγα είναι δυστυχώς τα σπάνια και ηγιασμένα εκείνα πρόσωπα, των οποίων η προσωπικότης και η πίστης είναι τοιαύτη, ώστε ασκούν μίαν άμεσον και διαρκή επίδρασιν επί των ευρισκομένων εις την φυλακήν (ενθ' ανωτ., σελ. 77).

[30]. Όρα την ωραιοτάτην περιγραφήν του αγ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ περί της αναζητήσεως του αμαρτωλού υπό του καλού ποιμένος, εν Αόρατος πόλεμος, ενθ' ανωτ., σελ. 18.

[31]. Πρβλ. και τα εξής του Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ: «Καθάπερ ο νυμφίος, τον πατέρα αφείς, προς την νύμφην έρχεται, ούτω και ο Χριστός, τον πατρικόν θρόνον αφείς, προς την νύμφην ήλθεν· ουχ ημάς άνω εκάλεσεν, αλλ' αυτός προς ημάς παρεγένετο. Όταν δε ακούσης, ότι άφηκε, μη μετάστασιν νόησης, αλλά συγκατάβασιν· και γαρ και μεθ' ημών ων, μετά του Πατρός ην» (Εγκώμιον εις Μάξιμον 3. Ρ. G. 51. 230).

[32]. Πρβλ. E. THURNEYSEN, ενθ' ανωτ., σελ. 336-7.

[33]. Περί της επιδράσεως, την οποίαν είχαν αξιωματούχοι της φυλακής αγαπώντες τους φυλακισμένους όρα ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ, ενθ' ανωτ., σελ. 271.

[34]. Κατά τον καθηγητήν Κ. ΓΑΡΔΙΚΑΝ, η προσωπική ηθοποιός επίδρασις «απαραίτητον προϋπόθεσιν έχει την δημιουργίαν εμπιστοσύνης μεταξύ των

καταδίκων και των προσώπων τούτων, διδασκάλων, ιερέων, οργάνων προστασίας» (ενθ' ανωτ., σελ. 576, Πρβλ. και σελ. 686).

[35]. Πρβλ. HOYLES, σελ. 70-71.

[36]. Πρβλ. αυτόθι. Τα συνήθη ποιμαντικά μέσα, κατά τον ίδιον HOYLES, εξοργίζουν ενίοτε τους αδικώς ή δικαίως εσκληρυμένους φυλακισμένους. Τας περισσοτέρας όμως φορές δύναται ο ποιμήν να κερδίση και αυτούς ακόμη δια μιας γνησίας φιλίας. Εν πραγματικόν προσωπικόν ενδιαφέρον δια την κατάστασιν αυτών και ιδίως των οικογενειών αυτών, είναι η ασφαλεστέρα οδός προς τας καρδίας των φυλακισμένων (αυτόθι).

[37]. Πρβλ. HOYLES, σελ. 109. Πρβλ. και τα εξής περί του αγίου Ιωάννου της Κλιμάκος: «*Συνέπασχε με τον μετανοούντα και μόνον έτσι κατόρθωνε να τον βοηθήση και να τον αναστήση. Έτσι, όταν κάποτε προσήλθε προς αυτόν κάποιος αδελφός πιεζόμενος από έναν ισχυρόν πειρασμόν, δακρύων και ολολύζων, του λέγει ο Θεός πατήρ: «αδελφέ, στώμεν αμφοτέροι εις προσευχήν και πάντως ο αγαθός και οικτίρμων Θεός των ικεσιών ημών ου παρόψεται»* (Η. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, ενθ' ανωτ., σελ. 256).

[38]. HOYLES, σελ. 109.

[39]. BADEN BALL, ενθ' ανωτ. σελ. 171.

[40]. Πρβλ. σχετικούς λόγους του Αποστόλου Παύλου: «*Πάντοτε την νέκρωσιν του Ιησού εν τω σώματι περιφέροντες, ίνα και η ζωή του Ιησού εν τω σώματι ημών φανερωθή· αεί γαρ ημείς οι ζώντες εις θάνατον παραδιδόμεθα δια Ιησού, ίνα και η ζωή του Ιησού φανερωθή εν τη θνητή σαρκί ημών· ώστε ο θάνατος εν ημίν ενεργείται, η δε ζωή εν υμίν*» (Β' Κορ. δ' 10-13)

[41]. Όροι κατά πλ., P. G. 31, 992 D, 993 A. Πρβλ. Κ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, Χριστοκεντρική Ποιμαντική κλπ., σελ. 53-54 Πρβλ. και σχετικά Ισιδώρου του Πηλουσιώτου, P. G. 78, 897-900. Κατά τον ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ: «*Τον γαρ άρχοντα ταύτα μάλιστα δείκνυσι το προνοείν των υπηκόων, το κήδεσθαι και φροντίζειν. Διό και ο Χριστός έλεγεν: Ο ποιμήν ο καλός, ουκ είπε τιμάται και θεραπεύεται, αλλά την ψυχήν αυτού τίθησιν υπέρ των προβάτων. Τούτο αρχή, τούτο ποιμαντική επιστήμη, το τα αυτού παροράν και τα των αρχομένων μεριμνάν. Όπερ γαρ εστίν ιατρός, τούτο εστίν άρχων· μάλλον δε και ιατρού πλέον. Ο μεν γαρ ιατρός τη τέχνη την σωτηρίαν περιποιείται· ο δε άρχων και εν τοις ιδίοις κινδύνοις· όπερ και ο Χριστός εποίησε ραπισθείς, σταυρωθείς, τα μύρια παθείν*» (P. G. 55, 306) Πρβλ. και P. G. 61, 527.

[42]. Πρβλ. PARK TUCKER, ενθ' ανωτ., σελ. 126-127 και τα εξής: «*Εις την υπηρεσίαν*

της αγάπης μόνον οι πληγωμένοι δύνανται να υπηρετήσουν (THORNTON WIUDER). Ο άνθρωπος που έχει πληγωθή και έχει γνωρίσει την θλίψιν είναι καταλληλότερος δι' ευρύτεραν κατανόησιν... Αλλ' εγώ είχον πληγωθή και είχον γνωρίση θλίψεις, πειρασμούς. Και οι φυλακισμένοι συντόμως εγνώριζον περί εμού όσα και εγώ περί του εαυτού μου. Εγνώριζον ότι την Κυριακήν καθώς ιστάμην εις τον άμβωνα τους προσέφερον κάτι περισσότερο από πληροφορίας εξ εγχειριδίων».

[43]. The Church and the prisoner, ενθ' ανωτ., σελ. 10.

[44]. Πρβλ. H. J. BREVIS, Counseling prison inmates, εν «Pastoral Psychology», 7:37 (1956) 37.

[45]. Πρβλ. BERGGRAV, σελ. 161.

[46]. Πρβλ. ενθ' ανωτ., σελ. 163.

[47]. Πρβλ. ενθ' ανωτ., σελ. 164.

[48]. Πρβλ. ενθ' ανωτ., σελ. 164-166.

[49]. Πρβλ. ενθ' ανωτ., σελ. 267.

[50]. Πρβλ. Κ. ΓΑΡΔΙΚΑ, Εγκληματολογία, τ. Α', Αθήναι 1959, σελ. 167-170.

[51]. Πρβλ. Η. ΚΛΑΡΕ, ενθ' ανωτ., σελ. 77-78

[52]. Ο R. NEESE π.χ. θεωρεί ότι το ραδιοηλεκτρολογικόν εργαστήριον είναι 40 φορές καταλληλότερον δάα την βελτίωσιν των φυλακισμένων από ό,τι τα δύο παρεκκλήσια της φυλακής (ενθ' ανωτ., σελ. 69).

[53]. Πρβλ. C.D. KEAN, Christian faith and Pastoral Care, 1961, sel. 50.

[54]. Πρβλ. ενθ' ανωτ., σελ. 48 και σελ. 53.

[55]. Ο BADEN BALL παραπονείται διά την ποινήν της μαστιγώσεως, την εφαρμοζομένην εις τας Αγγλικάς φυλακάς και η οποία ήρχετο εις αντίθεσιν προς το κήρυγμα της ευσπλαγχνίας του Θεού (ενθ' ανωτ.,σελ. 161).

[56]. Πρβλ. BERGGRAV, σελ. 76.

[57]. Πρβλ. BERGGRAV, σελ. 155.

[58]. Την ανάγκην καταφυγής εις πνευματικόν πατέρα συνιστά και ο BADEN BALL, εκθύμως (σελ. 170-171).

[59]. ΦΕΚ. 152, τευχ. Α' της 4/9/1967.

[60]. Ν.Δ. της 30/9/1935 άρθρ. 89, τροποπ. υπό Α.Ν. 1026/1946 άρθρ. 14

[61]. Όρα ΓΑΡΔΙΚΑ, τ. Γ' ενθ' ανωτ. σελ. 391. Πρβλ. και σελ. 53, 60, 268. Δια του άρθρου 38 του υπ' αριθμ. 2 κανονισμού «περί Ιερών Ναών, Ενοριών και Εφημερίων της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος καθορίζεται ότι «ο διορισμός εφημερίων εις Παρεκκλήσια και εις Ναούς Κοιμητηρίων και Φιλανθρωπικών, Εκπαιδευτικών, Σωφρονιστικών κ.λ.π. Ιδρυμάτων, ως και η από τούτων μετάθεσις κ.λ.π. γίνεται, μετά πρότασιν της Διοικήσεως του Ιδρύματος, υπό του οικείου Μητροπολίτου εκ των εχόντων τα δια την πόλιν, εν η ταύτα κείνται, απαιτούμενα υπό του παρόντος Κανονισμού προσόντα (άρθρ. 50, παρ. 1, εδαφ. 1 Α.Ν. 2200/40)». Δια του ιδίου άρθρου ορίζονται τα του ορίου ηλικίας, διαβαθμίσεως και τρόπου αναζητήσεως των υποψηφίων εφημερίων [Περιοδ. Εκκλησία, τ. ΜΣΤ' (1969) 330].

[62]. ΦΕΚ 152, τευχ. Α' της 4/9/1967.

[63]. Πρβλ. G.R. TOLSON, εν «Journal of Pastoral Care», τ. 18, σελ. 284.

[64]. Πρβλ. WILSON και PESCOR, ενθ' ανωτ., σελ. 28.

[65]. Πρβλ. THORSTON SELLIN, Penal Institutions, εν Encycl. Of the Social Sciences, τ. 12, σελ. 63.

[66]. Πρβλ. Κ. ΓΑΡΔΙΚΑ, ενθ' ανωτ., τ. Γ' (Σωφρονιστική), σελ. 395.

[67]. Από Η. CASSLER, The prison chaplaincy, εν «Journal of Past. Care», 8:3 (1958)166 και εξ.

[68]. Πρβλ. HOYLES, σελ. 109.

[69]. Πρβλ. αυτόθι.

[70]. Πρβλ. Κ. ΓΑΡΔΙΚΑ, ενθ' ανωτ., σελ. 391.

[71]. Πρβλ. ορθάς απόψεις: T.S. ELIOT. The idea of a Christian society. Σελ 91-92

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή: <http://www.imglyfadas.gr/>)